Година I — 19 јула — ЦЕТИЊЕ — 1 августа 1942. — Бр. 38

ИЗЛАЗИ уторником и суботом
УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА Његошева Бр. 7 ЦЕТИЊЕ

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

УРЕЂУЈЕ ОДБОР
РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ
ТЕЛЕФОН УРЕДНИШТВА
БРОЈ 64
ПРЕТПЛАТА:
МЈЕСЕЧНО Lit. 8·—
ПОЈЕДИНИ БРОЈ Lit. 1·—

ЛИСТ ЗА НАЦИОНАЛНУ ПОЛИТИКУ, КЊИЖЕВНОСТ И ПРИВРЕДУ

Нови привредни задаци

Благодарећи енергији и разборитости главнине нашег становништва, стање у Црној Гори се налази у нормализацији. Партизанска авјерства су отстрањена, а крволочни партизани, сем по која тројка, која се ту и тамо може појавити, разбијени су и растјерани, изгубивши потпуно сваки ослонац у народу.

До свршетка рата ми имамо да останемо у лојалној покорности окупаторској војсци, која се према нашем становништву односи за много обзира, предусретљивости и разумијевања. У таквој атмосфери, наш свијет има да ово раздобље од угушења партизанске побуне до свршетка рата испуни само позитивним радом на своме материјалном подизању и моралном оздрављењу.

Пред нама стоје велики и многобројни задаци.

Партизани су Црној Гори нанијели неизреченву несрећу. Многи порушени објекти од опште важности, многе запаљене и разрушене куће, многа упропашћена имања, многе изгубљене животе проузроковала је њихова погубна акција. Залихе које је наш сељачки свијет био створио у храни, стоци и др. партизани су немилосрдно разносили и трошили, тако да је, у неким крајевима, становништво доведено до просјачког штапа. Што је још горе, борбе и травнице, као и стална узурјаност у којој је живио наш сељак, учиниле су да је прољећна радна сезона прошла а да није довољно искоришћена. У обдјелавање наших њива, у засијавање сваког парчета земље, није се могло унијети онолико труда колико је било потребно.

Због таквог стања, створеног кривицом партизана, сада када можемо мало да душом дахнемо, поставља се питање поправке свега онога што је порушено, оштећено и упропашћено. Ту се изискују огромни напори, али, узимајући у обзир енергичност и готовост с којима се народ бацио у борбу против партизана, вјерујемо да ће сваки наш човјек пробудити у себи успаване подузимљивости и од себе дати све што може да се допринесе општој ствари.

Питање прехране нашег становништва виси као Дамоклов мач. Досад су усјеви изгледали добро, а атсада Бог зна, јер се бојати од суше. Али, колики год био род ове године, наш свијет треба да уведе ригорозну штедњу, како би му расположиве количине намирница подмириле потребе за што дуже времена. Нема сумње да ће и окупаторске власти, које су и досад показивале своје одлично старање за то, наставити своју позитивну економску политику помагања нашег свијета и рационализације промета добара и потрошње.

Љетну сезону, лијепо вријеме, треба искористити за оправку кућа које су пострадале за вријеме побуне. У овом погледу не смијемо бити нескромни, тражећи да се успостави пређашње стање. Ми треба да се задовољимо са оним што се у данашњим приликама може постићи. Зато сељаци имају дужност да налазе један другоме у сусрет, да помажу један другога, да збрињују бескућне породице становима, све док се порушене и попаљене куће не поправе. Наравно уз помоћ надлежних, сељаци треба да се у оправљању својих домова послуже нашим лијепим народним радним обичајем — мобом.

Такође пред нашим свијетом стоји питање оправке појединих срушених техничких објеката, путева, мостова, чесама и т. д. Без оправке ових објеката не можемо рачунати са брзим побољшањем општих прилика, те се зато намеће потреба да се, упоредо са јавном иницијативом, предузму све мјере да се ово питање ријеши. Надати се, поред тога, да ће се наћи пута и начина да се намакну средства за подизање нових објеката, а не само да се ограничимо на оправку постојећих.

Што је, у данашње вријеме, нарочито важно, то је успоставити тјешњи привредни додир између села и града. Досадашње затегнуто стање, неизвјесност саобраћаја, лична и имовна несигурност, проузроковали су чињеницу да се на варошким пијацама појављује врло мало сељачких производа. Сада то питање треба ријешити тако да се успостави повјерење између села и вароша на основи размјене привредних добара и добијања равних противвриједности. Наше село, и поред тешког стања у коме се налази, има више производа да изнесе на пијацу него што износи. Варош, с друге стране, очекује предузимање мјера у циљу подизања своје куповне моћи, а то се, поред других мјера, може постићи и регулисањем чиновничког положаја, као и саображавањем принадлежности општем привредном стању.

Уза све то не смијемо сметнути с ума ни чињеницу да се приближујемо јесени, те да у народу треба ракити живу акцију да се припреми за засијавање што више површина озимим житима, и то онима која у нашој покрајини имају згодних услова за развитак и за рентабилни принос.

Ако будемо посвршавали правовремено ове главне задатке, које нам ново вријеме поставља, могли бисмо да са више сигурности дочекамо час свршетка рата и успоставу мира у искрвављеном човјечанству. Д.

Ваздушне борбе и напади око Велике Британије

Врховна команда њемачких наоружаних снага јавља да су лаки борбени авиони извршили нападе 29 јула о. г. на поморски промет дуж јужне британске обале. Пуним погоцима је у поморској зони јужно од Довера тешко оштећен један непријатељски транспортни брод. Око 16 часова су лаки борбени авиони у извлачењу напали са ниске квоте једну луку јужне британске обале. Бомбе великога калибра експлодирале су у непосредној близини једног трговачког брода од 4.000 тона. Један други борбени авион напао је бомбама са ниске квоте постројења једне британске фабрике ратног материјала на источној обали и тешко их оштетио.

Британски ловачки авиони типа Спитфајер покушали су да нападну војна постројења западних запосједнутих територија. Њемачке ловачке ескадриле на састава ваздухопловних ескадра размјештених на обали Ла Манша водиле су се у лет како би спријечиле непријатељске авионе. Међутим, британски авиони су — још прије него што су њемачки ловци пошли у напад — окренули правац лета и нестали према западу. У Ла Маншу потопљен је један непријатељски брод натоварен гумом.

УСПЈЕСИ ОСОВИНСКИХ СНАГА
ВЕЛИКЕ БОРБЕ У ДОНСКОМ БАЗЕНУ

Њемачки пјешадијски и моторизовани одреди продрли су у Кубанску област. Бољшевици се повлаче

Источни фронт

Њемачке трупе које оверишу на руском фронту прошириле су истакнути положај јужно од Ростова у правцу југа и прешле на цијелој ширини једну ријеку на сектору Азовског Мора. Јужно од доњег тока Дона успјело је пјешадиским и моторизованим одредима да продру још даље у свом маршу, и поред препреке коју су Руси створили од Манича, смјестивши неколике мине, те су се сада пробиле у Кубанску област, освојивши висије које доминирају над југом.

У сукобима између Дона и Сала разорено је више борних кола и освојене двије варошице које је непријатељ огорчено бранио. Пријен је знатан а и заробљеника има много. У читавом донском базену сломили су Њемци противничке отпоре и извели моћне нападе. Бољшевици се повлаче.

Бољшевичко је развило интензивну акцију сјеверно од Колача; нападе су усмјерили на жељезничке пруге између Дона и Доњег Дона и бродови што су пловили тим путем. Потопљен је један брод од 1.500 тона са три барке које је реморкирао а друга три брода су запаљена и оштећена.

Њемачки борбени апарати напали су јуче са успјехом бродоградилишта у једној совјетској луци коју не налази у залеђу Кола, као и лучка постројења у Мурманску. Бомбе, које су биле бачене на одређене објекте, изазвале су многобројне пожаре. У ваздушним двобојима оборено је 26 совјетских авиона.

Совјети су се коначно одлучили да објаве евакуацију од стране црвених трупа Ростова и Новочеркаска Совјетски билтен објавио је губитак тих двају градова.

Један шведски лист пише о унутрашњој ситуацији Совјетског Савеза, истичући да је Русија изгубила половину производње жељеза као и већи дио производње алуминија. Проблем исхране трупа и становништва доспио је у Русији на критичну тачку. Совјетска војска — закључује шведски лист — присиљена је на вођење одбрамбеног рата.

Кинески фронт

Јапанске трупе су уништиле једну групу од 1500 комунистичких војника 40 армије. Јапанци прогоне централну јегру 10 кинеске армије, која се дала у бјегство.

Јапанска авијација је у два узастопна таласа бомбардовала америчку ваздухопловну базу у Кини у предјелу Шансија. Јапански авиони бомбардовали су такође и једну стратегиску тачку у предјелу Хонана.

Једно високо јапанско лице одржало је говор приликом инспекционог путовања по филипинским провинцијама, те је изјавило да Јапан не намјерава да направи од Филипина колонију за искоришћавање, него жели да и Филипинци активно учествују у акцији за опште азиско благостање. Додао је да се Филипинци неће борити за Јапан, јер Јапан има довољно снага на своме расположењу.

Потапање по Атлантском Океану

Једна осовинска подморница потопила је још један мексикански теретни брод док је пловио из Тампика за Њу Јорк. Један дио бродоломаца искрцао се у једној луци Сједињених Држава. Из Њу Јорка је јављено да је један сјевероамерички трговачки брод потопљен 250 километара источно од атлантичке обале. Посади овога брода успјело је такође да доспије на једну тачку источне обале Сједињених Држава.

Потопила је једна њемачка подморница неколико миља од америчке атлантичке обале један сјевероамерички теретни брод мале тонаже, који је пловио у конвоју под пратњом више корвета и извиђачких бродића. Потапање је извршено тако блиау обале, да се на копну чула експлозија торпеда. Сем тога потопљена су три сјевероамеричка трговачка брода бливу југоисточне америчке обале акцијом осовинских подморница. Један од тих бродова био је потопљен 7 јула, али је сјевероамеричко Министарство морнарице тек сада признало његов губитак, будући да су се бродоломци искрцали у једној луци на обали. Сви бродови су били наоружани, али им није успјело да ставе у дејство своје топове.

Бродоломци са једног мексиканског брода, којега су осовинске подморнице торпедовале у Караибском мору, стигли су у један мексички град.

Совјетски губици код Вороњежа

Током борби код Вороњежа разорено је до сада 799 борних кола, међу којима 117 најмодернијег типа. Ово нам може створити предоџбу о огромним непријатељским напорима да сломи моћни њемачки истакнути положај. Такође и посљедњи покушај је биједно пропао, те су бољшевици оставили на бојишту многобројне мртваце. Орган С. С. саопштава да је на источном фронту погинуо принц Вилхем Хесенски. Принц Вилхем Хесенски био је ожењен са принцезом Марчјанем Пруском.

Сваваје се из Банкока да је Чанг Кај Шеков главни стан објавио евакуацију града Чјансјанг у провинцији Чекјанг.

Сјевероамерички покушаји искоришћавања неслоге између Енглеза и Индијанаца како би смјелили Британце, предмет су писања у јапанској штампи. Тврди се да се Индија мора чувати овакве грешке, јер би на тај начин изгубила прилику да освоји своју праву слободу.

РИМ—ТОКИО—РИМ

Лет Рим—Токио—Рим изазвао је у Њемачкој велико интересовање и учинио дубоки утисак. Берлински листови истичу да је тај ванредно смјели лет међу осталим циљевима имао и тај да послужи као покус за будући уређај редовне службе између Рима и Токиа.

Задужбине Рима: хелиотерапске колоније у Црној Гори

Један од постулата италијанске и фашистичке политике је да се свуда, заједно са тробојком, донесу неизбрисиви знаци италијанске цивилизације. Познати су догађаји који су се одиграли у Црној Гори послије италијанске окупације, и познато је шта су међу кршним стијенем ове земље учинили италијански алпинци и пјешаци: доћи ће дан када ће јавност саазнати такође и појединости, те ће свијет имати нови разлог захвалности према овим војницима, дивним у својој акцији и у свом ћутању. Данас је довољно да их се сјетимо са оним истим осјећајима који се рађају у срцу када изазиваномо пред собом слику свих италијанских бораца и њиховог врхунца хероизма, пожртвованости и вјере.

Тек што је њихово дјело било довршено, у неким мјестима Црне Горе борба против комунистичких банди још није била потпуно престала, а власти су већ почеле мислити на помагање цивилноме становништву, које је по страни, пуно страве, проживјело олују, патећи од њених посљедица без икакве кривице, што је све изазвала злобност и несавјесност малога броја издајица.

Дјеца, обучена у саме дронье и потхрањена, претстављала су први објекат којему је била неопходна помоћ.

У првим данима мјесеца јуна организовало је орао Гувернерство Црне Горе — свладавајући све низове потешкоћа везане за овакав пројекат — 14 дневних хелиотерапских колонија у 14 главних територијалних средишта.

За 13 дана, колико је прошло од упућивања наређења разним командама мјеста па до дана отворења, никле су колоније у Бару, Петровцу, Будви, Његушима, Цетињу, Ријеци, Подгорици, Даниловграду, Никшићу, Андријевици, Беранама, Бијелом Пољу, Пријепољу и Плевљима. — Зграда није било, још мање специјалних уређаја и постројења: постојала су за ту сврху прикладна одабрана мјеста, која су војне власти оградиле и снабдјеле шаторима, те су из ничега били створени уређаји за туширање, умиваоници и пољске кухиње.

У средишту сваког таквог ограђеног мјеста подигнут је стијег за тробојку. Намјештено је црногорско особље за надзор и помагање, док су војне команде за сваку колонију одредиле санитетске официре. Међу одредима резервних официра пронађени су наставници за физичко васпитање, који су ту дужност вршили у грађанском животу; ти исти људи који су се још прије мјесец дана огорчено борили, дали су сада примјер за остваривање мира.

Свака колонија је добила један школски шатор за наставу из италијанског језика, надаље једно мјесто за прву помоћ и све друге неопходне уређаје.

Камиони су обилазили Црну Гору, носећи свим колонијама одређено снабдјевање у одјевним предметима, љековима, сапуну и намирницама. Покоји од њих носио је још на својој каросерији тробојне кружиће, знакове погодака добивених прије кратког времена на овим истим путевима.

Састављена је и отштампана у хиљадама примјерака једна молитва за малишане који ту буду примљени, са слиједећим текстом:

„Велики, милосрдни, свемогући Боже, услиши молитву, што Ти је упућујемо ми, мали Црногорци, пуни вјере и наде у Твоју неизмјерну доброту и правичност.

Бескрајно добри и великодушни Боже, врати наш народ на пут добра: просвјетли заблуђеле и рђаве, а награди добре.

Обрати Свој поглед на нашу земљу, како би она поново нашла мир, благостање и старинску славу.

Ми знамо да су војници велике Италије наши пријатељи, да нас они помажу, штите и бране: благослови их!

Дај нам наш хлеб свакидашњи, и учини да растемо добри и поштени: учини да се наша мала срца увијек могу Теби обраћати, достојна Твојега свијетла.

Амин!"

На дан 15 јуна прочитала је у свим мјестима по први пут ову молитву стотина малишана приликом првог дизања заставе у њиховом животу.

На тај дан су отпочеле функционирати многобројне колоније, које током љета, у три мјесечне смјене, имају да скупе преко 4000 црногорске дјеце.

Потпуно је природно да се није прошло без покушаја пропаганде изасланика Лондона и Москве да спекулишу такође и на овој првој задужбини италијанске цивилизације у Црној Гори. Још прије него што су колоније отпочеле са радом, већ су клеветници проширили своје „билтене": говорило се о концентрационим логорима за дјецу, говорило се у узорној организацији за окупљање таоца у маси, дошло се чак до тога да се говори о једном начину измишљеном од стране власти како би се депортирала сва дјеца Црне Горе... Очигледно је код тих добрих агената демо-јеврејске пропаганде постојала извјесна збрка између тробојнице и Унион Џека и између енглеске и бољшевичке тако зване цивилизације и помоћи коју Италија даје свим пријатељским народима, или оним народима који улазе у њену акциону сферу!...

Али није требало много да да се организација хелиотерапских колонија у Црној Гори претвори у прави и живи политички успјех код цјелокупног становништва Црне Горе.

У свим мјестима су се дјеца већ од првих дана враћала уморна, сунцем опаљена и срећна својим кућама, те су њихове породице одмах сматиде сву корист коју су имали од овог италијанске установе. Било је одређено да колоније раде двије мјесечне смјене од по 30 дана: једна кућна од 15 јуна до 15 јула и једна женска од 15 јуна до 15 августа. Али је прошло свега неколико дана од отворења, а већ су заједно са првим осјетљивим доказима захвалности становништва, које је одмах показало своје разумијевање дарујући колонији јагањце, пршуту, слаткише и воће, почели стизати са свих страна захтјеви да се дода и трећа смјена, којом би се користили сви малишани силом прилика искључени из првих смјена услед своје прекобројности.

Гувернерство је, и поред тога што му је то наметало један нови и никако не безначајни финансијски терет, одмах пристало на жељу становништва, те је одредило и организовало трећу смјену.

15 јула довршена је прва смјена: дјечаци који су мјесец дана уживали у сунцу, вјежбама, играма као и здравом животу и обиљу, од којега су се већ дамно одучили, вратили су се сви својим кућама носећи у себи жаљење за прерано довршеним празником, и повјевши у својим малим ојачалим мишићима видне знакове постигнуте користи. Љекарском контролом је установљено да су сиромашнија дјеца током једномјесечног боравка у колонији добила 2 килограма на тежини, што треба сматрати изванредним резултатом, ако се помисли на тежину ових малих гостију у старости између 6 и 13 године.

Остварење ових колонија претставља здрави политички акт: ни један народ није остварио тако непосредно иза војних операција дјела мирољубивости и помоћи, ниједна војска није никада извела смјеста иза ратних операција такву политичку акцију. То је једноново првенство у низу толиких других првенстава фашистичке Италије, која умије да наметне силу својега оружја када је то потребно, али и сјајне зраке своје цивилизације у сваној земљи гдје се изнад сваког људског неспокојства лепрша њена застава.

Рибље богатство наших вода

Привреду наше земље у новом политичком стању очекују тешки задаци, чије ће испуњење тражити залагање свих снага и коришћење свих могућности. Једна још недовољно искоришћена привредна грана јесте наше рибарство.

Према врсти вода у којима се риболов врши, рибарство дијелимо на ријечно, језерско и поморско.

Већина наших ријека спада у тако зване хладне, планинске воде које су најповољније за развиће племенитих врста риба. Овамо се убрајају наше пастрмке и младица које су због своје хранљивости, финоће, меса и одличног укуса увијек имале на тржишту највећу цијену. 1940 год. уловљено је у разним ријекама Црне Горе преко 50.000 кгр. вриједних племените рибе у вриједности од преко 300.000 динара.

Унапређивање ријечног рибарства треба да се спроводи у правцу вјештачког порибљавања и рационалног ловљења. Употреба експлозива и преграђивање ријека има се забранити, а у горњим токовима саваке за рибарство важније ријеке подићи по једно „мријестилиште", тј. вјештачко одгајалиште риба. До сада је постојало свега једно, на Горњој Зети више Никшића.

Поморско рибарство, по нашем Приморју, има поред локалног значаја важности и за један дио залеђа, али по количини улова заостаје за ријечним. Ту се лове како рибе селице као сарделе и тунјеви, чија продукција јако варира а да човјек на њу не може утјецати, тако и сталне врсте као „лубини" („ј[illegible]они" и др. Лови се и нешто мокушаца, као ракова и сипа. Због примитивности начина ловљења годи[illegible] продукција није већа од 15.000 кгр. [illegible] употребили се у свр[illegible] стању, а [illegible] у сувом и со[illegible]ном. Св. Стеван познат[illegible] су [illegible]ста са својим задругама и [illegible]дицијама.

Помагањем рибарских задруга, оснивањем нових као и набавком пловних средстава и [illegible] специјалних мрежа за [illegible] модерног дубинског начина лова, годишња продукција могла би се знатно повећати. У том погледу можемо много научити од Италијана, а вриједно је споменути настојање нашег Цив. делегата да се цетињска пијаца снабдије свјежом морском рибом, која се радо троши.

Језерско рибарство Црне Горе заузима како по количини, тако и по вриједности прво мјесто у тој грани привреде. Поред глацијалних језера (Црно Језеро, Биградско Језеро), у којима се услијешно могу гајити племените врсте, али чија продукција може имати само уско локални значај, ту спада и наш најважнији риболовни објекат Скадарско Језеро.

Још Барлецијус, савременик Скендербега, у свом извјештају о опсједању Скадра од стране Мухамеда II 1479 г. помиње: „дивно, пространо и прелијепо језеро, које оживљује своју околину и рибом је богато." Такође и Цеклински риболови познати су већ преко 250 година.

Велика површина (око 360 км²) у вези са малом дубином Језера (просјечно 7 м.), велики број плићака као бујна водена вегетација по дну Вељег Блата погодују богатству рибље фауне. Осуство риба грабљивица објашњава велико развиће мирних, т. зв. бијелих или шараноликих врста риба од веће економске вриједности.

По врстама најважније је „укљева", мала риба дужине од 8 до 12 см са седефастом крљушти. Сами Цеклински риболови могу за једну сезону од октобра до марта да произведу до 400.000 кгр. ове рибе! Највише се троши у сувом стању, па је у том облику извожена и у иностранство. Може се конзервирати и у уљу као сардина. Од њених крљушти прави се вјештачки бисер. 1926 год. коштао је 1 кгр. есенције око 160 дин. а од поменуте количине улова могло се извести до 5.000 кгр. крљушти.

Скобаљи и шарани (крапови) нарасту до неколико кгр. тежине и воле плићаке, гдје се у пролјеће, за вријеме бацања икре, много лове. Ове врсте највише се троше за јело у свјежем стању, али се могу одлично сушити и солити, док се од скобаља може циједити рибље уље.

Пастрмке има у Ријеци и хладнијим дубљим вирохима, док јој топла и мутљевита вода самог Језера не прија.

Јегуље и скакавице уствари су морске рибе и само један дио свог живота проводе у Језеру. Највише се хватају на Бојани, испод Скадра у јесен, ма да јегуља залази далеко у Језеро и хвата се у Језеру и у Цеклинским риболовима. То су скупоцјене и фине врсте нарочито у сувом и усољеном стању. Од скакавице се у Скадру прави позната „бутарга".

Од осталих врста лови се бјелиц (брцак), слична укљеви али мање фина врста од ње, ма да са једнако вриједном крљушти: кубла ко а се много соли и клијен који се не цијени за јело.

Годишња продукција кретала се од 300.000 до 600.000 кгр. а давала је просјечно:

укљева	56%
шарана и скакавица	17%
скобаља	10%
кубле	7%
јегуље	2%
осталих врста	8%

у вриједности од 2 до 5 милиона дин

Најбољи су рибари из Цеклина, Врањине, Жабљака и Додоша. Цеклињани имају и највећу и најстарију риболовну заједницу у виду опште комуне, која се током вјекова до ситница развила, ма да су методе ловљења остале примитивне.

Рационализацијом система експлоатације, модернизацијом самог занатства, а нарочито осигурањем брзог и јевтиног транспорта уловљене рибе (аутомобили на саутаг) у многоме би се допринијело данашњем тешком питању исхране, а рибарство би у укупној привреди наше земље заузело оно мјесто које му припада. М.

Ухваћен комесар

Прије неколико дана ухваћен је у Пиперима партизански политички комесар Велимир Л. Вујотић, из Ријеке Пиперске.

Овај крволок постављен је у октобру мјесецу прошле године од стране „Јеврејског штаба" из Радовча за политичког комесара у Братоножићима.

Да би организовање Братоножића мало што лакше, Вујотић је у споразуму са Радовачким штабом припремио напад на италијанску колону, која је нападнута 18 октобра прошле године на територији општине братоножке у Јелином Дубу.

План за овај напад израдили су капетани Арсо Јовановић и Божо Лавреновић и привели га у дјело уз сарадњу Вујотића и других.

Овом приликом уништено је око 50 камона са материјалом, а платило је главом поред неколико Италијана, још око 20 Братоножића и 40 Куча, као и вриједни учитељ Мираш Поповић, који је тога кобног дана случајно путовао са колоном.

После овога догађаја Вујотићу је пошла руком да у своје коло увуче једну групицу несвјесних младића из братоножких села која граниче са Пиперима, а да би своју власт што више утврдио, предложио је својој команди у Радовчу, да се убије Вук Станишић, учитељ из Близне, родом из Брјега, а за извршиоца овога злочина одређен је Вјекна Марковића, избјеглицу из Мојстовија и прваолог бјка пећке гимназије, који је по наређењу из Радовча убио Станишића крајем октобра 1941 године.

Дрски зликовац Вујотић није се ни овоме зауставио, већ је организовао хватање Мильана Лаловића, земљоделника из Јабланског, који је по његовом наређењу спроведен у Колашин, гдје ће на заједској начин убијен и сахрањен у „Пјешке гробље", а мало касније по његовом наређењу, односно пристанку убијен је у Међуну Петар В. Чубранович, тумач италијанског језика, родом из Брјега.

Говори се да је поменути зликовац узео учешће у убиству поручника Илије Милићковића и Ива Вукоовића, земљоделника из Пера, а вјероватно је да је виновник и још много других злочина.

Са Вујотићем је ухваћен и Вјекна Марковић, и налазе се пред Народним судом у Колашину гдје ће искусити заслужену казну.

Важно је напоменути да је оба поменута зликовца ухватио Мило Р. Бацовић, командир ријечке националне чете са својим војницима, којему и овим путем одајемо своје признање.

Ријечанин

Како је дошло до антисовјетског крташког рата

I.

Недавно се навршила прва годишњица почетка рата Њемачке, Румуније и Финске против Совјетског Савеза, у којему су кроз најкраће вријеме на савезничку страну приступили многобројни добровољци из скоро свих европских држава. Биће занимљиво да бацимо један кратки ретроспективни поглед и да освијетлимо оне догађаје који су му претходили и који су га изазвали.

Још 10 марта 1939 године изражено се Стаљин на 18 конгресу комунистичке партије против минхенског споразума, те је изјавио да су западне силе превише изишле у сусрет „нападачима"; под тим нападачима мислио је наравно на Италију, Њемачку и Јапан. А када је он опазио како се супротности између Енглеске и Њемачке све више заоштравају, благодарећи хушкачкој политици Даф Купера, Черчила и Хор Белише, и како се Енглеска све више отима за његово пријатељство, онда је пустио да она мало причека. Можда је он рачунао с тиме да је Енглеска већ била потпуно ухваћена у мреже његове политике попољавања, тако да је она морала да и без формалног придруживања Совјетског Савеза прихвати рат, — није искључено да је он уствари са Черчилом већ био створио неки тајни споразум, када је, на изненађење цијелога свијета, на дан 23 августа 1939 године закључио са Њемачком пакт о ненападању. Њемци су тај пакт схватили онако, како је и гласио. Ако је постојала могућност да се њемачком народу, којему је већ била наметнута борба, у којој је морао рачунати са Енглеском, Француском и Пољском као са отвореним, а са Сједињеним Државама као са једва прикривеним противником, пријетеди борба са једним новим непријатељем, т.ј. са Совјетским Савезом, то је било само по себи разумљиво да је влада Рајха искористила ту могућност. Поред тога се сматрало да ће Совјетски Савез под утицајем њемачке побједе у Европи имати да се ограничи на свој животни простор. У сваком случају задан је енглеско-француско-пољском окружавању Њемачке тешки ударац на једној пресудној тачци. Овај споразум је донио Совјетском Савеву само реалне користи Летонија и Естонија биле су јој препуштене као интересне сфере, — што ни најмање није значило да се уступило и право бољшевизације. Осим тога је заједничка њемачко-совјетска изјава од 28 септембра 1939 године уредила питање подјеле дотадашње пољске државе, чији су источни крајеви припали Совјетском Савезу. 28 септембра је закључен са Осовином, а 5 октобра са Летонијом пакт о помоћи, којим је она добила право да у тим државама држи стратегијске тачке.

Први прекршај духа њемачко-совјетског споразума био је пакт о помоћи закључен између Совјета и Литве на дан 20 октобра 1939 године, који је Совјетима дао право да и у Литви држе своје посаде. Од Литве је Совјетски Савез изричито требао да дине руке.

А када је 3 новембра 1939 године Њемачка са Совјетима закључила споразум о своји становништва, те су то сада у источним крајевима Пољске насељени Њемци требали да се врате у отаџбину, догодили су се многобројни изреди, те су агенти ГПУ за одржавали велики број тих Њемаца под оптужбом да су се бавили противсовјетском шпијунажом. Томе је слиједио сурови рат против Финске, који је отпочео 29 новембра 1939, а свршио се послије очајничког отпора Финаца 13 марта 1940 год. уступањем знатних територијалних комплекса финске државе Совјетском Савеву. Тај рат је мјесецима узнемиравао Балтичко море, а Енглези, који никада нијесу ништа да Финце осјећали, искористили су га да би против Њемаца бацили оптужбу како су их они тобоже предали бољшевицима у руке. Много пута обећана али никада не отпослана помоћ Финској пријетила је од времена на вријеме Њемачкој стварањем новога фронта на сјеверу. А послије сјајних њемачких успјеха на западу, у љету 1940 године, покушали су Совјети да отворено прекрше између њих и Њемачке постигнути споразум. Под тешким притјешњама присилили су у јуну 1940 год. Летонију и Естонију да пристану на улазак јаких контингената совјетских трупа. Досадашњи парламенти тих држава били су распуштени, Литва је била исто тако запосједнута, те су све три државе на силу изабрали комунистичку владу, која је одмах одлучила о претварању тих држава у совјетске републике и о њиховом присаједињењу Совјетском Савеву.

Што се тиче Румуније, ту је Совјетски Савез често искориштавао аспирације на Бесарабију, коју су Румуни по завршетку прошлог Свјетског рата једва успјели да отргну натраг од Русије и прикључе осталим румунским покрајинама. Изненадним ултиматумом од 26 јуна 1940 године присилили су Совјети Румунију да им уступи не само Бесарабију, већ и сјеверну Буковину, која никада није припадала Русији. Румунска влада, у жељи да се спаси мир, морала је да пристане на те захтјеве. У свим предјелима које су Совјети себи преграбили отпочела је одмах бољшевизација, иако је Молотов то у почетку најенергичније порицао.

Стаљин и Молотов су очигледно били тог убјеђења, да ће европске државе, што дуже рат буде трајао, све више бити исцрпљене и да ће Совјетском Савезу све лакша бити да стаљним притискањем долази до нових предјела које ће бољшевизирати и проводити програм светске револуције. Такво схватање доказују многобројни документи пронађени у запосједнутим земљама, из којих се очигледно види како су Совјети водили двоструку игру, која је у крајњој конзеквенци имала да послужи искључиво циљевима III интернационале.

Заиста, комунисти су зликовци!

Саво Н. Вујовић стар 50 год., посједник из Црмнице (Црмница) био је хуман човјек, и рјетко поштен. Прилично имућан (зарадио је као радник у Америци знатну суму новаца). Његовом заслугом подигнута је школа на Кошарну, колски пут од Комарна до Трнова, два и по километра. Хтио је да изради и цистерну на Трнову, чији су радови отпочели.

Увијек је давао сиротињи. И кад би неки сиромашни сељак дошао у његову кућу, да траži новац на зајам; говорио је:

„Не зајмам ти него дајем."

Комунисти су га ипак убили и опљачкали. Дошли су 1 фебруара у његову кућу. Неко им је било рекао да учествује у организацији националиста. А шта би он могао бити друго као хуман, частан и поштен човјек?

Одвели су га, водили у правцу шуме у злогласним Црљинима близу Дупила, гдје је убијено више људи. Јесно му је било да ће се за неколико часака наћи пред пушчаним цијевима. Није могао избјећи куршумима. Заустависли су га. На њему је био скоро нов капут и ново одијело.

„Скини капут!" узвикнуо је један од зликоваца.

Зликовци! Не мислите о томе да ће сада под вашим куршумима пасти мртав један поштен човјек! Мислите — да неће изрешетају његов капут и одијело да их неоштећене опљачкате са њега. Саво им је узвикнуо:

„Невољници! Нико тако кукавички не убија људе! Не скидам одијело ја сам га сам купио и поштено зарадио. Пуцајте. Залужио сам ваше очеве, спасавао вас да не лишите од глади. Убите ме као човјека."

Куршуми су решетали тијело овог недужног човјека, а кад је пао, комунисти су као штагори навалили и скинули све са њега, осим кошуље и панталона.

Iks

ИЗ УРЕДНИШТВА

Никакве огласе, захвалнице и изјаве нећемо штампати ако се новац унапријед не положи према утврђеној тарифи.

Г. СТ. ПАШЕВ, професор

МОРАЛНО УЧЕЊЕ ИСУСА ХРИСТА

VII.

Само би нас површан преглед еванђелског текста могао довести до сумње. Са једним и истим стварима Исус Христос прави упоређења, која нам изгледају противречна и која се искључују. Понекад Он заузима до крајности строг став према стварима, а понекад једва ако их примјети. Које прикривање ствари може да буде примљено? Да та чињеница не омаловажава само учење? Да то не умањује чар Христове личности и да нас не приближава критици коју су о Њему давали књижевници и фарисеји?

Питањем како се Исус Христос односио према стварима, према животним питањима и осталом, имаћемо прилике касније да се позабавимо. Сада је потребно да речемо само то, да су противречности, о којима је овдје рије, само привидне и спољашње. Не постоје противречности, већ постоји једно свестрано расвјетљење факата, једно удубљивање у њихову суштину. Сваки поједини конкретни случај, осим спољашње стране, има и један дубљи унутрашњи смисао. Тај смисао остаје често сакривен пред људским очима. Исус Христос га открива и приказује. Сваки поједини факт има једну унутрашњу везу, било с догађајима који су неприступачни ученицима и маси која га прати, било са унутрашњим животом ове или оне личности, која се приближила Христу, да се поучи од Њега, или да га куша. И Исус Христос одједном скреће пажњу свима на ту прикривену, или управо сакривену [illegible] је фактички покреће. Једно пажљиво изучавање еванђелских [illegible] би нам да разумемо [illegible] нема никакве [illegible] чињенице, [illegible] нема двоумљења. Што се тиче топографских, географских [illegible] грешака у догађајима [illegible] — то су неанатне ствари за [illegible] Ми се често сјећамо доживљаја, носимо њихову суштину, чак и неке маркантније детаље, али спољашњи опис [illegible] датум измиче нашем памћењу, нарочито ако није од битног значаја. На тај се начин могу објаснити [illegible] у еванђељима. Међутим, довољно је оно што су запамтили и што су нам саопштили, да бисмо данас могли да уђемо у суштину учења Исуса Христа и да бисмо га са успјехом изложили не отступајући од Еванђеља.

Питање које је поставила негативна критика, да ли су се потпуно сачували еванђелски текстови до нашега доба, исто тако треба да се позитивно рије. Огромни радови који су вршени и у старо и у ново доба на критичној контроли еванђелског текста, као и на старим у колексу издатим текстовима Еванђеља, очигледно доказују чистоћу тога текста и учења Христовог сачуваног у Еванђељу. Разлика у тексту на неким мјестима нема значаја и не може поремћити или изопачити смисао. Ситно се губи у великим линијама принципа и факата, не умањује значај и не квари дубину учења Исуса Христа.

Морално учење Исуса Христа скреће пажњу древним црквеним писцима и из њега се црпе живи примјери моралног усавршавања. Живо црквено предање и нови животни поредак дуго су времена чували његову непосредну свјежину. Оно је било исходно ријешење и за цркване оце, који су за овима слиједили, који су тежили да га искористе, како у проповједима и учењима, тако и у другим списима и књижевним дјелима. Али у првим вјековима и дуго послије њих, морално учење Исуса Христа није било предмет специјалног изучавања или систематског излагања. Тек се у ново доба јављају радови, којима је циљ да га испитају и систематски изложе. До т га времена обиље материјала може се наћи у разним дјелима у вези са Новим завјетом и новозавјетним богословљем. Као што прије рекосмо, читави системи хришћанског морала на истоку и западу скоро обилазе морално учење Исуса Христа. Али напади, уперени против хришћанског морала, који покушавају да му наметну да је далеко од живота, да је схоластичан, позивају се на неке хришћанске моралисте, и преко њих за вимају став према извору хришћанског учења, т.ј. према учењу Исуса Христа. Нама се чини да је то враћање натраг еванђелском учењу од битног значаја за хришћанску науку о моралу. Већина онога што је Христос рекао реаултат је једног дубоког загледања у човјека и његов живот, као и кад одређује моралне циљеве и животне идеале; све то садржи неисцрпну силу, која је у могућности да покрене живот и да га снажно напријед гура. Основи пак, на којима Исус Христос изграђује своју спасилеску науку, неп колебиви су у једини основи живота и његовог правилног развића. Ово не може нико порећи противно свима тежњама човјека за еманципацију, ако правилно мисли. Али овдје, при изучавању и оцјењивању литературе по овом питању, треба да споменемо неке њене особине, које треба имати у виду. Морално учење Исуса Христа дуго је времена схватано у уском људском обиму. Сматрало се да је хришћанство претежно индивидуалистичко, да је спасење личности узнијето као самоциљ и као морална драгоцјеност, и — да је то све. Држали су, да се Исус Христос није старао о социјалном животу, да не говори о политичком уређењу, о индустрији и осталом, због чега се добијао утисак, да су нови идеали надживјели хришћанство због сложености живота и новог поретка. Оно не обухвата, не предвиђа нове животне појаве и ради тога не даје одговора на најактуелнија животна питања. У вези с тим отпочиње једно брижљиво изучавање начке Исуса Христа упоредо са социјалним проблемом. Истина, и прије је у системима хришћанског морала третиран социјални проблем у свјетлости хришћанског учења, али данас су друштвена питања и друштвени морал добили нарочити значај. Овакво је схватање моралног проблема у учењу Исуса Христа од огромног значаја. Ово неће закаснити да се изрази у читавом низу политичких и друштвених покрета и да покуша да учини пресију на живот преко политичких и социјалних борби. Осим научног и практичног постављања проблема, ово питање има и други значај. Оно показује, да, уистини, Еванђеље чува у себи силу и средства, која се још нијесу потпуно исцрпиле у животу и да живот може да буде поново с њима обновљен и освјежен. То показује да хришћанство није још усахнуло и да је огроман његов утицај. Али да се исцрпи тај утицај, неопходно је потребно да се обратимо извору те силе — Исусу Христу.

ГРАНД ХОТЕЛ А. Д. НА ЦЕТИЊУ

одржаће ДЕВЕТИ редовни збор акционара дана 30 августа 1942 године у 5 сати послије подне у просторијама Црногорске банке Његошева бр. 110 са слиједећим дневним редом:

1. Избор перовође и двојице акционара за овјеру записника и бројење гласова;
2. Извјештај Управног одбора о раду и рачунима за 1940 и 1941 годину;
3. Извјештај Надзорног одбора;
4. Давање разрјешнице Управном и Надзорном одбору за рад и рачуне у 1940 и 1941 год;
5. Избор чланова за Управни и Надзорни одбор.

Акционари, који желе присуствовати на овом збору, дужни су да положе своје акције на благајни Црногорске банке најкасније до 23 августа 1942 г.

3-3 УПРАВНИ ОДБОР

НАШЕ СВЕТИЊЕ

МАНАСТИР ЂУРЂЕВИ СТУПОВИ

Манастир је подигнут са лијеве стране рријеке Лима, у Лимској долини, на пола сата дальне од Берана, а налази се у подножју невелких брда, обраслих густом шумом. Брдашце нанад манастира зове се Расовац. Ту је пространа равнина, на којој се диже ова лијепа грађевина Манастир је закљ.ен само са запада, а на осталим странама је видик отворен и широк. Испод манастира набија снажан извор. Врело, на чијем шоку је манастирска воденица. До манастира води добар колски пут од Берана Лежоишу манастира увећан. Отворено поље с обе стране Лима, на околина богата сијем. м. пољацима и изворским водама.

Црква је једнобрамна, непромјерно дуга него шира. Дуга је отпо 27—28 м., а ширина јој је неједнака, од 6—9 м. Иза цијелу цркву са олтаром, средњу и предњу припрату. Са стране има по четири дубоке апсиде. Средња припрата је уздигнута над црквом за једну, а предња припрата над средњом за двије степенице. Средња припрата била је одијељена од цркве видом, али је сад доцније уклоњен. Над амвоном се уздиже осмоугаоно кубе са 8 невелких прозора, а на среду средње припрате назидан је четвороспрани звоник са 4 двојна, лијепо нарађена прозора. Звоник надвисује кубе С обе стране звоника подигнуте су куле са отворима за одбрану. По свим кулама манастир је и добро лијепо. Испод звоника црква се сужава, јер куле улазе нешто унутра; куле и стопа налазе изнад скоро за 1 м. Из цркве се улази кроз уску врата у јужну кулу и звоник, а одавде и у сјеверну кулу. Пригасле сјеверне куле служило је за скривницу. У цркви је уз десни ид ор хнјерејски сто и до њега иди ивдуроб осн вача овог свешог храма, жупана Прволава. Гроб покрива велика плоча, оивичена у ранним шарама у камену.

Унутрашњости цркве је била живописна, али због влаге, којој је црква, услед запуштености, била изложена, фреске су пропале и сва је унутрашњости премазана кречом, а само су задржани остаци старог живописа на олтарској апсиди, неке шаре нанад гроба са оштећеним натписом изнад вијенца између цркве и средње припрате на унутрашњој страни, на уском појасу на своду и фасадама средње припрате и на западној страни колоне, која држи звоник. По овим остацима може се претпоставити, да су фреске биле лијепе и пластичне.

Црква је саграђена од уских појасева стге и камена наизмјенично, око цркве је уски коридор, који сиречова поткиљивање цркве. Осим главних западних врата црква има мала сјеверна врата одмах до олтара. Зид нанад западних врата, као и западни и јужни видови од цркве и спољашњи видови кула уздижу се над доњачким крововима скоро за 1 м. и личе онима да и манастиру Студеници. Ова форма видова даје цркви лијепу слику.

Манастир је основао жупан Прволав, син великог жупана Тихомира, синовца Стевана Немање, који се преиставио око 1220 год. и сахрањен је у цркви у гробу, који је подигао још за живота. Изнад гроба на мермеру исстоји натпис, који потврђује то. Прволав је имао двор на десној страни Лима, на једном кршевитом хумку, који се данас зове Градац и на коме се познају трагови града.

По свему изгледа, да је првобитна црква Прволавова захватила данашњу праву цркву: са кубетом и гробом оснивача; стражња припрата са звоником и кулама по наради много лагана на цркву и на први поглед доје се закључити, да су оба дијела на једног времена и дјело једних руку, али се даје уочити, да је овај ено находит доцније, а да су у наради вмитовао рад старе цркве. За средњу припрату је јасно, да је на доцније доба. Овај дио су саградили Кучи и Васојевићи у славу неке побједе на планини Јелици, близу Чачка коју су под управом војводе Радоје Дреча ловића и као савезници аустријски, ратовали над Турцима око 1737 године.

*Негдје врло давно манастир је јако настрадао од Турака. Том приликом Турци су не само опљачали, него и неколе дјелове порушили и манастир је остао пуст за много година. За ово дуго вријеме црква је покушавала да изгради. Прије фреске су потпуно нестале. Ниједан фреске су потпуно нестале. Ниједан фреске су потпуно нестале. Ниједан

Под насловом „С пута“...

У „Гласу Црногорца“ бр. 33 од 18/5 јула 1942 године обнародован је чланак под насловом „С пута“, са потписом „Н“.

Садржина односног чланка лијепа је, али сувише тенденциозна. У чланку се отворено и јасно подвраја: слога, послушност, једнодушност, мир и ред преосталог сиромашног али поштеног народа племена Пипера, који је, послије једногодишњег тешког робавања комунистичким зликовцима из свих краљева Црне Горе и бивше Југославије, својим једнодушним прегнућем очистио сијану губу, која је радила да коначно уништи народ овог племена и огласи за виновником почињених зала. Послије дугог пречишћавања, народ племена Пипера међусобно се пречистио и дао главни темељ... за уништење зликоваца који су на нечувен начин исцијали крв честитом народу Црне Горе.

Оваквим својим замахом, још један мали народ овог племена извршио је велико дјело, које заслужује част и понос, а не подривање и клеветање. Можда високо морално дјело овог племена, у овом временском вртлогу, неко не чини смешне и чини га љуборним. Или се то нама чини. Али не чини, јер ту иза постоји дјело.

Писац чланка „С пута“ одаје самог себе за непријатеља народа племена Пипера, кад између осталога наводи: „Го ћете одмах примијетити чим изађете из Подгорице на у ком правцу а назочитио у правцу Пипера. Некадашњи војвода великог војводе пиперског и првог резервиста Црне Горе Михајла Вучинића по другу пут за непуна четврт вијека у рушевинама. По други пут му се Пипери одужују тако зар за сва његова дјела на пољу славе и часног црногорске?!! Али ко је могао помислити, да ће стићи и дотле, да поштоме свог великог војводе по други пут оставе без крова над главом“!

Са ово неколико редака створена је намјера чланкописца, да племе међусобно завади и да дође до међусобног проливања браћске крви, и уништења преосталог народа. Многи мисле да је писац чланка натоворен од стране оштећеника. То тешко вјерујемо. Но ако је, оба се варају. Оба су на грешном путу. Знаке се. Али ми желимо чути рријеч поштомака покојног војводе Вучинића....

Славна дјела војводе Михајла Вучинића Пипери не поричу нити их могу порећи, јер су их заједно са њим давали и заслужили. Но, ни покојни војвода, да је сада жив, не би могао, нити смио, порећи часна дјела народа свог племена, који му је поуздано стајао за леђима, вазда готов да за њим пође у смрт за дјело часно и поштено. Пјева славна дјела војводе Михајла дјела су Пипера и обратно.

То је истина која се не може порећи, али се негира тврдња да су Пипери, овом приликом, потерали и порушили куће поштомака великог војводе Вучинића...? Вјајеме је тешко и варварско да и људи у њему. Настало је велико истребљење народа, као казна за народне грехове почињене пјема Богу.

Данас је дужност сваког свјесног грађана — народног добротвора — да у овом тешком времену, уколико може пожар гаси и спречава истребљење народа, а не још више распиривати и нове замке тражити за даље истребљење невиног и послушног народа. Треба имати у виду рријечи Светог Апостола Павла, који каже: ...„ако међу собом кољете и једете, гледајте да један другога не истребјебите.

Доста је зала и народних несрећа, па зато се од њих треба и клонити. Да би нова зла избјегли, наведене рријечи Светог Апостола Павла треба да послуже народу као примјер, да се по њему управља, те да живи у миру, реду, раду, слози и послушности; а чланкописцу „С пута“ да га посјете на сијање у народу мира, реда, рада и послушности а не мржње, јер је то једини пут који ће довести до реда и срећа у нашем народу.

Блажо Ш. Поповић
свештеник

ЛЕКЦИЈЕ ИЗ ИТАЛИЈАНСКОГ ЈЕЗИКА

Ријечи:

Il colpo di fucile — пуцањ из пушке; la canzone — пјесма; la condotta — понашање; aperto — отворен; ferire — ранити; sgridare — повикати; ingannare — преварити; truffare — подвалити; il monaco — калуђер; il dubbio — сумња; la stampa — штампа; diversamente — разноврсно; trasferire — премјестити; fabbricare — производити; ammirare — дивити се; rimproverare — покарати; bisimare — кудити, корити; conquistare — заузети; cedere — уступити; elevare — уздигнути; ridotto — умањио; venire — доћи; vengono — долазе; il funzionario — виши чиновник; l'uscio — врата; chiuso — затворен; stimare — поштовати; colpito — погођен; gracile — слабуњав; esaurito — изнурен; l' operosità — рад, вредноћа; maligno — опак; lo studio — канцеларија, атеље; sostenere — помагати; la Trasfigurazione — Преображење Господње; benchè — ма да; piangere — плакати; svenuto — малаксао, пасти с ногу; raccogliere — прибрати, скупити; il pennello — кист, четкица; la tavolozza — таблица с бојама; sforzarsi — напрезати се; aggiungere — додати; il tratto — потез; il Salvatore — Спаситељ; lo svenimento — несвјестица; esalare lo spirito — предати душу.

Задатак 74

Праведан човјек је од Бога љубљен а од пријатеља поштован. Од кога је ова пјесма пјевана? (ј). ко је пјевао ту пјесму?) Од моје сестре. Јесте ли плаћени? Да, ми смо исплаћени. Прошле су се године у овој вароши многе куће саградиле. Ти ћеш бити грђен ако остављаш отворена врата за собом. Те су ми новости доцкан предане. Је ли истина да сте били преварени? Да, мени је подваљено. Јесте ли позвани на ручак у двору. Да, позван сам. Италијански се пјесницима највише по цијелом свијету.

Ријечи:

Il cognato — зет, шурак; l'ingresso — улазак; l'uscita — излазак; la ditta — фирма; l'andamento — ток, ход; soffrire — патити од тога, за то; l'avvenimento — тешко, озбиљно; l'ingiuria — увреда; la banca — банка, новчани завод; il pagamento — плаћање; discreto — повећи, знатан; facilmente — лако; rallegrarsi — радовати се; ballare — играти; pattinare — тоцијати се; andare in slitta — санкати се; l'entusiasmo — одушевљење; abbattere — срушити; ricostruire — поново саградити; proprio — управо; la mole — тешка маса; diritto — усправљен; la corda - коноп, уже; suggerito — препоручен; bagnare — умокрити, укваасити; il paese nativo — постојбина; peggio — горе; aprire — отворити; l'obelisco — обелиск; la fontana — водоскок; erigere — подићи; la nave — лађа; le rovine — рушевине; incaricare — наредити, задати; proferire — изговорити, изразити; il grido — узвик; suscitare — произвести; il disordine — неред; restringersi — скупити (се); rizzarsi — исправити се; la trasgressione — иступ, преступ; il privilegio — привилегија; il ramoscello — гранчица; la folla — мноштво.

Задатак 76

Шта се говори ново (di nuovo) у вароши? Прича се да наши пријатељи иду у Рим. Писали су нам да је фирма Н. изгубила много новаца, али се не вјерује да ће ток њихових послова тиме (пе) много претрпети. У овом двору човјек не може лако наћи излазак. У Падови има много дућана у којима се говоре готово сви важни језици. У Риму се виде обелиске и водоскоји готово на свима тровима. Посјете се примају готово увијек по подне.

Античка мудрост

Мисли и изреке старих Грка и Римљана

Живи с људима као да ће Бог гледати: говори с Богом као да ће људи слушати.

Сенека

ДНЕВНЕ ВИЈЕСТИ

Посјета Њ. Високопреос. Митрополита Јоаникија Р. Црнојевића

У недјељу 26 јула о. г. Њ. В. Митрополит господин Јоаникије посјетио је Рријеку Црнојевића. Присуствовао је св. литургији и у пуној цркви народа одржао проповијед. Били су присутни италијански командант и заповједник националних трупа. Њ. В. посјетио је болницу, дјеци је поклонио крстиће и иконице, а сиромасима хиљаду лира.

Отварање спортског игралишта на Цетињу

У недјељу 2 августа биће извршено отварање спортског игралишта цетињске Команде мјеста, којом ће се приликом одиграти ногометна утакмица између репрезентација подгоричких и цетињских трупа.

Позивају се спортисти и становништво да присуствују том отварању, те се упозорава да ће се капије тачно у 17,45 часова затворити.

Том приликом ће се одиграти ногометна утакмица између двију војних посада. Играће се за спомен-пехар, дар Његове Екселенције Гувернера Црне Горе, и за многобројне новчане награде. Предвиђа се обилно учешће војне и цивилне публике.

Отварањем овог спортског игралишта, снабдјеваног свим најмодернијим уређајима за сваковрсне спортове, попуњује се једна анатна празнина која је до сада владала. Ово игралиште ће италијанске власти радо уступати и за грађанске спортске приредбе, те је његово отварање врло огромни прилог у смислу поновног покретања спорта у главном граду Цетињу.

Уважајући ово, и оцјењујући правилно огромни значај спорта за тјелесно васпитање и формирање здравих чланова заједнице, не може се довољно похвалити ова заиста здрава иницијатива. Подгорских трупа које су тим своји дјелом још једном много задужиле овај крај.

Позоришне вијести

Данасу суботу 1 августа у 9 ч. увече у Дворском парку приредиће умјетничка група „Франко“ свој програм за грађанство. Улазнице: 1L, 10 и 3 лира.

Ова је трупа већ давала свој умјетнички програм за војску и постигла одличан успјех.

Вечерас, сви у позориште!

Примљени су у службу

а) *на Цетињу:* Ивановић Стеван, за школског надзорника; Вујовић Душан, за рачунског чиновника при Централи Контроле Гувернерства, и Ђурковић Душан, за ванничика-дневничара при Среском суду.

б) *у Подгорици:* Прља Александра, за ванничника-дневничара при Финансијској делегацији; Милић Ђорђије, за рачунског чиновника при Финансијској делегацији; Сладојевић Чедомир, за судију Управног суда; Раичковић Јелена, за ванничника дневничара при Окружном суду; Јаредић Видосава, за ванничника дневничара при грађанској болници, и Вујиновић Ристо, за чиновника при Царинарници.

в) *у Сјеници: Стојовић Ђуро, за* потпрегледника Финансијске страже.

г) *у Даниловом Граду:* Савићевић Светозар, за ванничника-дневничара код Пореске управе.

д) *у Бијелом Пољу:* Др. Покровски Владимир, за хонорарног љекара.

ЧИНОВНИЧКА ШТЕДИОНИЦА НА ЦЕТИЊУ

одржаће седамнаесту редовну годишњу скупштину акционара за 1941 годину у суботу, 29 августа 1942 год., у 3 сата послије подне, у локалу завода, Његошева улица број 19, са овим дневним редом:

1) Избор секретара збора, четворице акционара за бројење гласова и тројице акционара за овјерење вапсника;

2) Извјештај Управног одбора о раду и рачунима у току 1941 године;

3) Извјештај Надзорног одбора о раду и рачунима у току 1941 године;

4) Давање разрешнице Управном и Надзорном одбору за рад и рачуне у у току 1941 године;

5) Избор чланова Управног одбора;

6) Избор чланова Надзорног одбора; и

7) Предлози акционера поднесени по чл. 46 Правила.

Депоновање акција врши се код Чиновничке штедионице на Цетињу најкасније до уторника 25 августа 1942 год., до 5 сати послије подне. Ако се скупштина поменутог дана не може одржати ради недовољног броја заступљених акција, други збор одржаће се на истоме мјесту у недјељу 30 августа 1942 год., у 10 сати прије подне.

Цетиње, 17 јули 1942 год.

3-3 *Управни одбор*

МАЛИ ОГЛАСИ

Моју матурску диплому из подгоричке гимназије 1933—34 школске године изгубио сам, те је овим оглашавам неважећом.

Милош Р. Љумовић
апсолвент филозофије
2-3 Подгорица — Нови пут

Моју личну легитимацију издату ми од стране Општине цетињске под бројем 874 изгубио сам, те је оглашавам неважећом.

Мило А. Мировић
1-3 из Цетиња

Моје свједочанство о свршеном седмом разреду подгоричке гимназије 1940.41 школске године бр. 24 изгубио сам, и оглашавам га неважећим

Павићевић Радованов Милић
1-3 свршени ученик VII раз. гимназије Данилов Град (Косови Луг)

ПЧЕЛИЊАК НА ПРОДАЈУ

Продаје се 40 кошница (улишта) југословенске ниске, евентуално са прибором.

За цијену и услове обратити се

Ристу Куслев
1-3 зубном љекару — Подгорица

ПОЗИВ

Сазивају се акционари Зетске Пловидбе а. д. Цетиње на редовни збор, који ће се одржати дана 30 августа 1942 у 10 сати прије подне у просторијама Црногорске банке на Цетињу улица Његошева бр. 110, са слиједећим

дневним редом:

1) Извјештај Управног Комесара,

2) Подношење биланса и рачуна губитка и добитка за пословну 1940 годину,

3) Подношење биланса и рачуна губитка и добитка за пословну 1941 годину,

4) Измјена чланова 1, 9, 10 и 41 друштвених правила.

Редовном збору моћи ће присуствовати они акционари који буду положили своје акције барем осам дана прије збора код Banco di Roma, Cattaro, код Агенције друштва Зетске пловидбе у Котору или Црногорске банке Цетиње.

2-3 *Управни Комесар*

CONVOCAZIONE DI ASSEMBLEA

Gli azionisti della S. A. Zetska Plovidba con Sede a Cettigne sono convocati in Assemblea Generale Ordinaria per il giorno 30 agosto 1942-XX alle ore 10 nei locali della Banca del Montenegro a Cettigne in via Niegosceva No. 110 per deliberare sul seguente

Ordine del giorno:

1) Relazione del Commissario straordinario;
2) Presentazione del Bilancio e del Conto Profitti e Perdite per l'esercizio 1940;
3) Presentazione del Bilancio e del Conto Profitto e Perdite per l'esercizio 1941;
4) Modificazione degli articoli 1, 9, 10 e 41 dello Statuto sociale.

Potranno partecipare all'Assemblea gli azionisti che avranno depositato le proprie azioni al più tardi otto giorni prima dell'Assemblea presso il Banco di Roma a Cattaro, presso l'Agenzia della Societa Zetska Plovidba di Cattaro oppure presso la Banca del Montenegro a Cettigne.

Il Commissario Straordinario

BIBLIOTEKA CRNE GORE

Посљедње вијести са разних бојишта

РАТ СЕ СВЕ ВИШЕ И ВИШЕ ПРИБЛИЖАВА АУСТРАЛИЈИ

ИТАЛИЈАНСКИ БИЛТЕН БРОЈ 794 ОД 31 ЈУЛА 1942-XX

Главни Стан Италијанских Наоружаних Снага јавља:

Наши одреди су смјеста одбили један противнички напад јужно од Ел Аламеина. На осталоме фронту владала је нормална активност обостраних извиђачких елемената. Британски авиони су бомбардовали Тобрук; један од њих, погођен од стране противавионске артиљерије, стропоштао се у пламену. Штета је незнатна. Губитака није било.

Током бомбардовања острва Малте од стране италијанских и њемачких ваздухопловних одреда дошло је до снажних сукоба, у којима је британско ваздухопловство изгубило 5 авиона, оборених од стране осовинских ловаца. Из дневних операција није се вратио један наш авион.

Озбиљност ситуације на Истоку у лондонским радио-коментарима

Тежина ситуације на руском фронту, према извјештајима Радио-Лондона, изгледа више него очајничка, пошто радио-станица и све британске новине *соколе совјетске војнике, позивајући* их на крајњи отпор. Радио-Лондон је закључно констатовао да је садашња ситуација пуно гора од јапанске, а лорд Страболги је изјавио да свако даље закашњење Енглеске у пружању помоћи може да изазове велику реакцију народа, што би угровило већ тешку и неиздржљиву ситуацију на том врло опасном фронту. Истакао је даље британски лорд да је Енглеска имала пред собом 12 а Сједињене Америчке Државе 8 мјесеци да спреме своју офанзиву и да сада више енглески народ не може да уважи икакво оправдање. И он закључује своје изјаве апелом на Совјете да упру сву своју снагу у одбрани територија. И совјетски лист „Правда“ доноси јуче сличан позив, у којем доказује неопходну потребу да се задржи непријатељско надирање према Истоку животом руских војника ако већ није могуће друкчије. „Сваки совјетски грађанин — наставља лист — мора се у овим тешким данима осјећати војником“.

Напади на Лондон у лондонским листовима

Лондонски листови пишу да је велики напад њемачког ваздухопловства на Лондон и Бирмингхен проузроковао тешке губитке. У Бирмингхему су разорена многобројна постројења и складишта. У Лондону се тврди да је ово био најјачи напад током ове године. Енглеска штампа говори нарочито о овоме догађају, како би споменула примјену нових противавионских топова Лондона, који су управо те ноћи први пут ступили у дјејство. Техничке појединости овог новог оружја нијесу познате. Али једна ствар се зна, а то је да већина пројектила није експлодирала у ваздуху, него је пала око Лондона задавши штету мјестима које се налазе у близини престонице.

Британски напади на незаштићене градове

У њемачким војним круговима примјећује се да, док британска авијација врши ваздушне нападе на отворене градове и четврти настањене грађанством, њемачки авиатичари нападају индустријске центре, жељезничка постројења и аеродроме у Великој Британији. Осим тога изводе њемачки авиатичари акције са најмањих висина, погађајући објекте са дивном прецизношћу. У вези са новим нападом на Хамбург примјећује се да су Британци своје бомбардовање станбених и јавних зграда, међу којима се налази и једна болница, платили са 45 нападачких авиона, т. ј. са око 50% формација које су учествовале у тој акцији.

Све више се приближује рат Аустралији

У Мелбурн је стигао новозеландски министар претсједник Фрејзер, који ће присуствовати сједници пацифичког ратног савјета; та сједница ће се одржати у Канбери. У бангкокским круговима доводи се та сједница у везу са обнављањем јапанске офанзивне дјелатности у зони блиској Аустралији па и у самој Аустралији.

Коментари разних листова

Московски званични орган „Правда“ обраћа се данас поново большевичким војницима са сљедећом изјавом: „Треба да апсолутно будете свјесни *тога да се совјетски војници не могу* поћи уз Сваки педаљ напуштене земље одузима нове одбрамбене могућности. Ко напушта свој положај чини тешки злочин“.

Положај совјетске војске је предмет којим се још увијек баве у првоме реду сви енглески листови. Тајмс истиче опасност која лебди над Русијом. Што се тиче одбрамбених могућности, ако Русима не пође за руком да ауставе непријатеља на Дону, неће то моћи учинити прије него што се повуку на Волгу. Свако разумије посљедице које би совјетски пораз могао имати за савезничке народе.

У британским ваздухопловним круговима влада велико незадовољство услед резултата скорашњих ваздушних напада на Њемачку. Истичу се велики губици, претрпљени нарочито у посљедњем нападу на Хамбург, гдје је 45 авиона било оборено док су остали били присиљени да окрену правац лета. Дејли Хералд не штеди критике, обарајући се на говор који је ваздухопловни маршал Херис одржао на радиу. Било би већ вријеме — вели лист — да влада покаже снагу Велике Британије на дјелу а не у ријечима. Лако је бомбардовати говорништвом, али то ничему не служи.

Бомбардовање шведских градова од стране Совјета

Авиони непознате народности су прије неколико вечери бацили бомбе на нека шведска мјеста. Сада шведска телеграфска агенција јавља да су чауре великога калибра пронађене од стране власти означене руским ознакама. У вези с тим је шведска влада уручила протест совјетској влади у Кујбишову.

Нова ограничења у Египту

Вијести из Каира јављају да је ступило на снагу египатско војно наређење које забрањује сваку финансијску, трговачку, индустријску или пољопривредну дјелатност свим емигрантима који су дошли из земаља запосједнутих од стране сила Осовине.

ЊЕМАЧКИ БИЛТЕН ОД 30 ЈУЛА 1942-XX

Фиререв Главни Стан јавља:

Јужно од Ростова прогоне формације војске и С. С. непријатеља у борбама са заштитницама које се на појединим мјестима усуђују да покушају пружити отпор. Јужно од ријеке Сал освојиле су брзе трупе један град и пресјекле на неколико тачака посљедњу велику жељезничку пругу која спаја кавкаске крајеве са осталим предјелима Совјетског Савеза. У овој акцији истакла се једна бранденбуршка формација. Током одбране од совјетских напада вршених у циљу ослабљења притиска разорила је једна њемачка брза дивизија током јучерашњег дана 68 борних кола, већином велике тонаже. Моћне њемачке ваздухопловне формације борбених авиона су, извршивши плодоносне извиђачке акције, помогле нападе копнене војске. У великом Донском Базену пресјечена је непријатељским снагама отступница према истоку. Јуче је непријатељ изгубио у ворињешкоме крају још 18 борних кола. На централноме сектору фронта и јужно од Иљменског Језера у току су побједоносне локалне борбе. На крајњем сјеверу су у ваздушним нападима задани тешки погоци апровизационим постројењима и бродоградилиштима близу Мурманска, као и једном великом војном логору.

Изоловани британски бомбардери извршили су дневне ометачке нападе на градове Рајнске Области, постигавши само скромне резултате. Ноћас је једна формација британских бомбардера напала неколико мјеста у Фалачкој као и град Сарбрикен. Позориште је потпуно разрушено; цивилно становништво је претрпјело губитке. Оборено је 7 нападачких авиона; још 2 друга су обориле јединице ратне морнарице у Њемачком Заливу. Један борбени авион је задао даљу пуне поготке бомбама једној фабрици оружја на источној обали Енглеске. Моћне ваздухопловне снаге су ноћу 30 јула поново бомбардовале Бирмингхем.

ВАНРЕДНИ ЊЕМАЧКИ БИЛТЕН ОД 31 ЈУЛА 1942-XX

Фиререв Главни Стан јавља:

Њемачке подморнице су поново задале тешки ударац непријатељском бродовљу. У централном Атлантику и код америчких обала потопљено је 15 бродова од укупно 41.000 тона из састава једног конвоја под јаком пратњом; 12 бродова који су пловили сами од укупно 71.000 тона, 5 транспортних једрењака и 1 стражарски брод. Код западне обале Африке 7 бродова од укупно 53.000 тона. У источноме дијелу Средоземнога мора 5 транспортних једрењака. У Атлантику су торпеда тешко оштетила један контраторпиљер и два брода од укупно 17.000 тона, а у кирпским водама један британски контраторпиљер из састава конвоја.

Подморнице су овим потапањима повећале резултате постигнуте током овога мјесеца за још 167.000 тона. Непријатељ је изгубио 24 трговачка брода, 10 једрењака за транспорт и 1 стражарски брод док су му осим тога оштећени разни бродови и контраторпиљери.

Регрутовање британских држављана из иностранства

У енглеском парламенту одобрен је закон којим се енглески грађани настањени у иностранству обавезују да отслуже свој војни рок. Министар рада је истакао да ће овај закон наћи своју праву примјену у Египту, јер је одбрана тог територија од великог значаја за Велику Британију. Потсекретар за спољашње послове изјавио је да ће енглески држављани стари између 20 и 45 година, који су настањени у Сједињеним Државама, моћи да служе у сјеверноамеричкој војсци, сем ако изричито желе да ступе у британску војску.

Крипсове пријетње

Говор који је одржао Крипс преко радиа, а у коју је најавио Индији да ће енглеске власти и силом одржати свој ауторитет, тумачи се као званични изазов панинДијског конгреса од стране британске владе. У свом говору обратио се Крипс Сједињеним Државама, очигледно да би импресионирао сјеверноамеричку јавност, будући да Енглеска рачуна на политичку потпору Вашингтона.

КРАТКЕ ВИЈЕСТИ ИЗ ИНОСТРАНСТВА

— У Сирији се побунио један чирански пук управо када је требало да крене на наређењу *британске власти. Побуњеници* побјегли на друшки Гебел, те су се у... жили са ратоборним друшким племенима, полазећи са њима у нападе против мјеста која контролишу Енглези.

— Министар претсједник Сарачоглу ће жиће свој програм на сједници парламента коју ће се одржати 7 августа. Према... купљеним вијестима изгледа да ће он поновити потврдити намјеру Турске, да настави вођ... своје досадашње неутралне политике.

— Листови пишу опширно о смотри т... коју је Дуче извршио у Египту и Марма...

— Вашингтонско министарство морнарије јавља да ће сјеверноамерička команда морнарице бити искључиво надлежна за опе... савезничких снага само у секторима Хав... западног Карибског мора, Алеутина и д... тих америчаских поморских фронтова; ис... добно је команди сјеверноамерике по... повјерена контрола операција у зони Пана... ског канала и Аустралије.

— Говори, који су одржали Хал и Ит... мало су коментарисани у Енглеској. Истиче се да је она равнодушност према ријечи... дваију министара дошла услед малога пов... рења Англосаса уопште.

— Сазвиће се из Техерана да ће се... Ирану ускоро рацио налијевати потро... хлеба. Осим тога је одређена рација шеће... рета. те ће се свакој особи издавати 75 ... грета мјесечно.

Штампарија „Обод“ — Цетиње